

પુણ્યત્રીશી

ડપા. ધુવનચન્દ્ર

અમારા સંગ્રહમાંના ઁક પ્રકીર્ણ પત્રમાંથી મઢેલી આ રચના ઢાષા-શબ્દ-વિષયની દૃષ્ટિઁ રસપ્રદ જણાયાથી અત્રે પ્રસ્તુત કરી છે. રચના કવ્કાવલી પ્રકારની છે પળ કવિઁ પ્રત્યેક વર્ણના દૂહામાં તે તે વર્ણના ઘણા શબ્દોની યોજના કરી કૃતિને વધુ મનોરંજન બનાવી છે, કિન્તુ ઁમ કરવા જતાં કવિ દૂહામાં સર્વત્ર પ્રાસ સાચવી શક્યા નથી. યવર્ણમાં જકારવાઢા શબ્દો પળ કવિઁ લીધા છે ઁમ ષકારના દૂહામાં ઁકારવાઢા શબ્દો પળ ગ્રહણ કર્યા છે. પ્રત્યેક દૂહાની ઑથી પંક્તિ પ્રતમાં જેમ છે તેમ અહીં આપી છે. કૃતિમાં કર્તાનું નામ નથી, હસ્તપ્રતિમાં પળ નથી. ઢાષાના આધારે રચના ૧૬મી સદી આસપાસની જણાય છે.

કુંકુમ કજ્જલ કેવડો, કામણિ કૂર કપૂર; કોમલ કપડ કવિરસ ઁ પુન્નહ અંકૂર;	૧
ઁાજા ઁારિક સુરહડી, ઁસઁસ ઁાંડ ઁિજૂર; કૂિરહ ઢોયળ ઁરવડી, ઁ પુન્નહ અંકૂર;	૨
ગાલા ગિ(ગી)ય ગયગામણી, ગોધન ગયવર બારિ; ગોહૂં ગુલ ગોરસ જિમળ, ઁ પુન્ન પુણ્ય વિઑાર.	૩
ઘેઑર ઢોજન ઘોલ ઘીઑો, ઘમઘમતો મંથાન; ઘોડા હીંસૈ ઘરંગણિં, ઁ પુળ પુણ્ય અહિનાળ.	૪
નવજોવળ નવ નેહ ઘળ નૈં નવરંગી નારિ; નવરસ નાલેર નવનિધિ ઁ પુન્યૈ પુણ્ય વિઑારિ.	૫
ઑાંપો ઑંદન ઑંદળો ઑંદાવયળી નારિ; ઑાઑલઢોજન ઑાઑ ઘરિ, ઁ પુન્ન પુણ્ય વિઑારી;	૬
છાસિ છસકો છાંહડી, છાગલિયો પરિવારિ; છાઇલ ઑઢળ છત્ર સિરિ, ઁ પુન્ન પુણ્ય વિઑારિ.	૭
ઑાદરિ ઑઢળ ઑાઇ શિરિ, ઑાવંત્રી મુઁવાસ; ઑાસક ઑીમળ ઑોડ ઘરિ, ઁ પુત્ર પુણ્ય વિઑાર.	૭

झल्लरीनाद झमक पय, झमझमकाली नारि;	
झालि झबूको झलहलइ, ए पुन्न पुण्य विचार.	९
टाक टमको टहूकडो, टंकावलि टंकारि;	
टचकै वयण टामक घण, ए पुण पुण्यह विचारि.	१०
ठाओ ठमको ठहरइ, ठमकाली टं(ठं?)कार;	
ठाकुर ठाउ ठसक घण, ए पुण पुण्य विचारि.	११
डाडी डोकर डाकरा, डहला डावर साल;	
डागलि बेसण डाहपुण, ए पुण पुन्यविचारि.	१२
ढोलक ढमकै बारणे, ढालू ढोल अपार;	
ढोलै ढाल सोहामणी, ए पुण पुन्य विचारि.	१३
तेजी तोरण बारणै, तरकस नै तरवारि;	
तंबोल तलित घण, ए पुन्न पुण्य अहिनाण.	१४
थाहर थानक थापणी, थूण सुजाण थभाण;	
थर थावर सुधिर घिरि, ए पुन्न पुण्य अंकूर.	१५
दान दया पर—तरस, दही पीजै गाध;	
दास दाडिम दीकरा, पुण्णहि पामै पुद्ध (?)	१६
धान धन धरित्त धव, धुणहि धयवड वारि;	
धज धव ललीय, ए पुन्न पुण्य विचारि.	१७
पान पदारथि प्रगटपण, पारख प्रगट प्रधान;	
प्रिय पाडोसणि प्रीति घण, ए पुन्न पुण्य अंकूर.	१८
फोफल फाडा फरहरइ, फारक घरनइ बारि;	
फूल घणा फलली (?), ए पुन्न पुण्य अहिनाण.	१९
बालपणै बूढपणइ, बिन्है बहुत्त सुजाण;	
बाई बेटा बेहेनडी, ए पुन्न है पुण्य विचारि.	२०
भाई भामणि भूपपण, भलपणै भरतार;	
भोज भाव अरोगीय, ए पुन्नहि पुण्य अंकूर.	२१
मणि माणिक मुत्ताहला, हय मयगल अति मयमत्त;	
मानणि माण महुत्त घण, ए पुन्न पुण्य विचार.	२२

यत्न यात्रा नै यागफल, जन्म योग सुविचार;	
जीवदया जगि जाणीयइ, ए पुन्न पुण्यहि अंकूर.	२३
राणिम रूप रिद्धिपण, राजभेदि (?);	
राग रेवंता रिणय धण, ए पुन्न पुण्य अहिनाण.	२४
लाडू लावन्न लापसी, लक्षण लीलावंत;	
ललना लाज लाखणी, ए पुन्न पुण्य विचारि.	२५
विद्या वाद विणिजपण, वर खाण व्यवहार;	
वाजी बैसण वयवपुण (?), ए पुन्न पुण्यहि अंकूर.	२६
शसिवयण संतोष घण, शिवसुह सुखह झाण;	
रासि रयणी - त शाणपण, ए पुन्न पुण्य अहिनाण.	२७
षिमा षडग षेत्रहि षरा, षिती षंतह वास;	
षेत्री षाज वाय को नही (?), ए पुन्न पुण्य विचार.	२८
सुकुमाल समानी सहेलडी, साहस सुख संपति;	
सुगुण सुरूप सुशील तनु, ए पुन्न पुण्य अंकूर.	२९
हाय हाम हरिख हुई, हयवर हींसै बारि;	
हाथी चीर ज (?) पामीयई, ए पुन्नहि पुण्य अहिनाण.	३०

इति श्री पुण्यबत्रीसी संपूर्ण ।

शब्दकोश

खुरहडी :	कोपरुं (खरहडी - म.गु.को.)
खइरवडी :	खेरनी गोळी
गाला :	गळानुं बंधन
घीओ (घीउ) :	घी
चाओ :	धनुष्य
जासक :	खूब, सारी पेटे
जोड :	अहीं 'बळदनी जोड'
झालि :	काननुं आभूषण

टंकावलि : एक प्रकारनो हार
 टचकै : टचाको ?
 ठाओ/ठाउ : स्थान
 ठसक : लटको, नखरुं
 डाकरा : गर्जना, जोशीलो अवाज
 थाहर : स्थिर, स्थावर
 थूण : थांभली
 फाडा : फाडियां
 फारक : सैनिक
 सुखह झाण : शुक्लध्यान(?)

म. गु. को. मां नथी तेवा शब्दो

छसको :
 छागलियो :
 छाइल : उत्तम वस्त्र ? (कच्छीमां छाल = साडी छे.)
 टामक : म. गु. को. मां टंबक्क = वाद्य विशेष छे.
 ठाहरइ :
 ढालू :
 तलित :
 थभाण :
 गाध :
 रिणय :
 लाखणी : (लाखेणी ?)
 खाजवाय :
 चीर : ('हीर' होई शके)